

Op 25 november 2011 wordt de nieuwe *Atlas of European Values* gepresenteerd en gaat de vernieuwde website online met allerlei concrete en direct bruikbare toepassingen om lessen over Europa interessant en spannend te maken.

Lessen met de *Atlas of European Values*

Euroscopsis, eurocrisis – soms lijkt het alsof we Europa een beetje beu zijn. Maar hoe je het ook wendt of keert: we maken deel uit van het Europese continent. Mensen van IJsland tot Georgië noemen zich net als wij Europeaan. Maar wat is het dat ons met hen bindt of van hen scheidt? En kunnen we hieruit afleiden hoe het verder moet met de Europese Unie? Het Atlas of European Values Project probeert op deze vragen in te spelen.

De kaarten die op basis van de European Values Study 2008 (kader) zijn ontwikkeld, tonen in één oogopslag wat Europeanen denken en vinden. Ze zijn daarmee een uitstekend uitgangspunt voor lessen over Europa die verder gaan dan de beschrijving van klimaten en landschappen, of lessen waarbij de economische en politieke dimensie centraal staan. Lessen die ook een tegenwicht kunnen bieden aan heersende stereotypen,

De European Values Study is een grootschalig onderzoek naar wat Europeanen waardevol en belangrijk vinden in het leven. Het gaat daarbij om religieuze en politieke waarden, waarden op het gebied van gezin, familie, vrije tijd en werk, en morele kwesties als euthanasie en abortus. Het onderzoek heeft nu vier keer plaatsgevonden: in 1981, 1990, 1999 en 2008. De vragenlijst is al die tijd grotendeels gelijk gebleven, waardoor het mogelijk is ontwikkelingen te ontwaren.

Meer informatie: www.geografie.nl

zoals over de maïnacultuur in Zuid-Europa en 'vreemde' eetgewoonten, die in de media en zelfs in schoolboeken terugkomen. Lessen, kortom, die een vruchtbare bijdrage leveren aan burgerschapsvorming, een wezenlijke taak van aardrijkskunde.

Leermiddelen

De website atlasofeuropeanvalues.eu biedt allerlei materiaal om in de les te gebruiken.

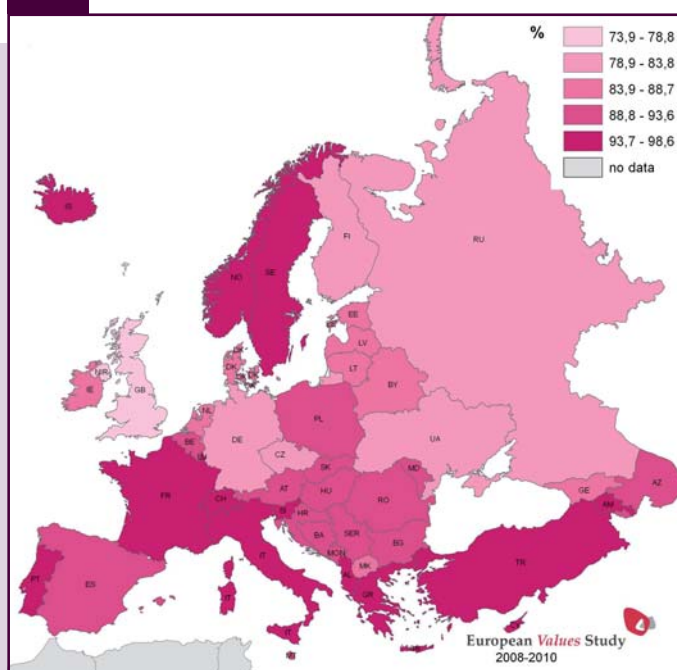
Geografisch wereldbeeld

Als Europa aan bod komt in de les gaat het vooral om fysisch geografische en economische en politieke verschijnselen. Met de kaarten en leermaterialen van de *Atlas of European Values* kun je leerlingen ook de culturele dimensie van Europa en Europese samenwerking laten verkennen. Bijvoorbeeld de mate waarin inwoners van Europese landen zich met Europa verbonden voelen of de eigen regionale identiteit voorop stellen.

In de schoolboeken ligt de nadruk nogal eens op (economische) verschillen binnen Europa, bijvoorbeeld tussen Oost- en West-Europese landen. Vooral de welvaartsverschillen worden dan gepresenteerd als een verklaring voor de arbeidsmigratie van landen als Polen en Roemenië naar Nederland.

Verschillende kaarten en lesmaterialen bij het thema Werk in de *Atlas of European Values* laten leerlingen vanuit een ander perspectief naar deze thematiek kijken. Dat veel mensen in Oost-Europa werk belangrijker vinden in het leven dan wij in Nederland (figuur 1) is een factor die leerlingen, samen met economische en politieke factoren, kunnen gebruiken om migratiepatronen in Europa te verklaren.

Figuur 1: Hoe belangrijk is werk in uw leven?

Geografische benadering

De resultaten uit de European Values Study 2008 zijn in kaarten verwerkt en je kunt die kaarten weer samenvoegen tot nieuwe kaarten. Ze hebben dezelfde schaal, zodat je ze naast elkaar kunt leggen en vergelijken. Verder kun je de onderzoeksgegevens uit voorgaande jaren in diagrammen oproepen waardoor een ontwikkeling zichtbaar wordt.

Op de website staan ook video's van jongeren uit Engeland, Slowakije, Turkije, Duitsland en Nederland, die aan de hand van de vragen uit de *Atlas of European Values* vertellen over hun geloof, werk, familie en maatschappij. Zo wordt de inhoud van de kaarten nog concreter. Er zijn ook filmische portretten van die jongeren gemaakt, zodat je meer te weten komt over hun woon- en leefsituatie, school, werk en hobby's. Al dit materiaal kun je naar keuze op verschillende manieren inzetten in de les.

Verder biedt de website ruim 20 lesbrieven over werk en religie, allerlei werkvormen met toepassingsvoorbeelden en voorbeeldlessen, die studenten in verschillende landen hebben ontwikkeld. In de kaders bij dit artikel staan drie voorbeelden. Tot slot bevat de website veel achtergrondinformatie om je verder te verdiepen in de kaarten en thema's. Wie zijn

Bij de *Atlas of European Values* zijn diverse lesbrieven en suggesties voor werkvormen ontwikkeld vanuit de overkoepelende aardrijkskundige vraag: 'Wat voor een plek is Europa en wat voor een plek zou het volgens jou moeten zijn?'

Elke les gaat dan in op aardrijkskundige deelvragen. Bij het lesmateriaal Maatschappij is dat bijvoorbeeld: Is Europa een plek waar migranten welkom zijn?

Die vraag wordt in een les geconcretiseerd in: Is Europa een plek waar mensen geen bezwaar hebben om naast migranten

lessen liever zelf opzet, krijgt handvatten aangereikt in de vorm van een lesvoorbereidingsformulier en een aantal leerdoelen, van 'kaarten lezen en begrijpen' tot 'kritisch omgaan met verklaringen en kijken vanuit verschillende perspectieven'.

Alle materialen komen in zeven talen beschikbaar (nu Nederlands, Engels, Slowaaks, Duits en Turks, later ook Spaans en Frans) waardoor de *Atlas of European Values* ook prima

Figuur 3: Fishbone

of buitenlandse werknemers te wonen? De leerlingen moeten eerst individueel en later in groepjes redenen bedenken en categoriseren waarom mensen niet naast migranten willen wonen. Ze maken daarbij gebruik van een *fishbone*, een schema om verschillende aspecten, oorzaken of gevolgen van een complex thema te bestuderen (figuur 3).

te gebruiken is in het tweetalig onderwijs.

Speciaal voor internationale uitwisselingen zijn er twee modules ontwikkeld, die in afgelopen april en september met succes op het Maurick College in Vught en het Cambreur College in Dongen zijn uitgetoetst.

Meer informatie:
www.geografie.nl en
atlasofeuropeanvalues.eu

Ruimtelijke vraagstukken

Je kunt met de *Atlas* ook vanuit verschillende perspectieven naar ruimtelijke vraagstukken kijken. Via de kaart met meningen over het milieuvraagstuk (figuur 2) maken leerlingen kennis met verschillende visies op de relatie tussen de mens en de natuurlijke omgeving, een van de kernthema's binnen de geografie en schoolaardrijkskunde. In Polen overheerst de heerschappijvisie waarbij de mens boven de natuur is gesteld. In andere landen is wellicht meer sprake van een rentmeesterschapvisie waarbij de mens de aarde beheert namens het nageslacht. Laat je die visies aan bod komen in aardrijkskundelessen over milieuvraagstukken of klimaatverandering, dan leren kinderen dat mogelijke oplossingen en toekomstscenario's ook samenhangen met de culturele achtergrond en niet alleen met politieke besluitvorming en regelgeving.

Na het uitkomen van de vierde editie van de *Atlas of European Values* (2008) hebben experts van vijf Europese universiteiten (Institute of Education/Londen (VK), Universitat Potsdam (D), Bogazici Universitesi/Istanbul (TR), Univerzita Mateja Bela/ Banska Bystrica (SK) en Fontys Lerarenopleiding Tilburg zich beziggehouden met het gebruik van de kaarten in lessituaties en het ontwikkelen van online lesmateriaal, waarvan hier een indruk.

Figuur 2: Aandeel van de bevolking dat vindt dat de mens de natuur overheerst

